

Garuda - 1

Hüner Şencan

Hindistan'ın ve Uzak Doğu'nun en gözde kuşu... Hint'teki rüzgâr, fırtına ve yağmurlardan o sorumlu... Yılanların düşmanı, mücadele edip onları öldüren... Yılanları yok eden ve böylece tüm insanlığı koruyan bir yüce...

Hint toplumu, Firavun'un *Benu* kuşunu almış, elbiselerini değiştirerek ona *Garuda* adını vermiş. Garuda, devasa kanatları olan, insan vücutlu ve kartal başlı bir yaratık. Hintlilerin Vişnu adı verdikleri tanrıya "bineklik" hizmeti veriyor. Vişnu'nun "*uzay mekiği*" veya "*burak*" atı...

Tanrıyı sırtında taşıyan kuş olarak değerlendiriliyor ama insanlar onu ilah gibi görmeye başlamışlar. Hatta tapmışlar... Garuda, ilâhî bir kuş... Kimi zaman, çehreleri zıt yönlerde bakan (janiform) bir kartal olarak resmetmişler onu... Bizim "çift başlı" dediğimiz türden... Hintliler bu kuşa o kadar değer veriyorlar ki, Vişnu'yu taşıyor halinde heykellerini yapmışlar.

Garuda'ya *Hading* veya *Huyung* da deniyor. Vedic mitolojisine göre, Garuda tüm küçük tanrıların kralı olan Büyük Indra'dan ölümsüzlük nektarını çalmış, ölümsüzlüğe ulaşmış. Aynen Babillilerin kuşu Zu gibi... O da "hırsızlık" kariyerine sahip...

Garuda, kuşların şâhı veya kralı olarak değerlendirilmiş. Gözleri şimşek gibi imiş... Kanatlarını çırpıtığında heybetinden dağlar titrer, zelzeleler olurmuş. Garuda bir gün gökyüzündeki ayı yakalamış, onu kanatlarının arasına alarak gözlerden uzaklaştırmış. Bu olay cennetteki tanrıları çok etkilemiş, endişelenmişler, korkmuşlar. Indra'nın başkanlığında Garuda'ya saldırmışlar. Garuda hepsini yenmiş, fakat Vişnu'yu kuşatamamış. Bununla birlikte Vişnu onu ölümsüz yaparak zâtının Binek'i veya Burak'ı olma şerefine bahşetmiş kendisine...

Şekil 1. Vişnu ve Garuda.

Garuda "güneşin ışığı", "güneşin nuru" olarak değerlendirilmiş... Yılan ısırılmalarından (veya şeytanın iğvalarından) acı çeken insanları "tedavi etme gücü" varmış. Garuda'ya Vişnu ile birlikte ibadet edilirmiş... Garuda ve Vişnu ayrı varlıklar imiş ama, aynı zamanda "bir" imişler. Garuda'nın resmi her zaman Vişnu'nun yanına konur, Vişnu'yu kanatlarının arasında taşıyor halde gösterilirmiş. Garuda; hem Vişnu'ya hizmet eden, hem onun devâ'sını içinde barındıran... Hintçe *devâ* sözcüğü, tanrısal karaktere sahip olan, kâmil, fâzıl, ulûhîl anlamında... Devâ ve Dâvut isimlerinin benzerliği... "Yâr, derdime bir devâ" deriz ya hani... "Yâr, lütfet bir devâ kuşu gönder" anlamında.

Garuda'dan kuş olarak söz edilip resimleri çiziliyor fakat "insanla özdeşleştirilmek istenen bir imge" yaratılmaya çalışılıyor aslında. Garuda Kuşu Dünya'da gözlemlenen bir varlık değil... Bilinçlilik kazanmak suretiyle insanın "gerçeğe ulaşabileceği" düşüncesi işlenmeye çalışılıyor. Veya "uçabileceği"... Bu Dünya'dan çok uzaklarda görünmeyen bir yere, semâvî âleme veya Vişnu'ya... Garuda, Vişnu'nun kuddise sırruhû'su...

Kuşların kralı olması hasebiyle, Garuda bir gün *iki küçük kuş* ve bir *arıyı* Dünya'ya göndermiş. Onlara "Dünya'ya bir dalış yapın. Bakın bakalım kimin eti, yemek için en lezzetlidir" demiş. İki kuş ve arı geri dönüş yolculuğunda fırtına tanrısı *Burhan* ile karşılaşmışlar. Burk-han onlara sormuş: Öğrendiniz mi, kimin eti "yenmek" için en iyidir? Onlar da "insan eti" diye cevap vermişler. Burk-

han insanoğlunu korumak için dönüş yolculuğunda olan kuşları ve arıyı ikna etmeye çalışmış. “Garuda Han’a öyle söylemeyin, insanoğluna yazık edersiniz” demiş. Kuşlar bir ölçüde ikna olmuşlar, fakat arının müzevirlik yapma ihtimalinden korktukları için onun dilini kesmeye karar vermişler. Ve öyle yapıp uçuşlarına devam etmişler. Padişah Garuda’nın yanına ilk olarak iki küçük kuş vâsıl olmuş ve ona en lezzetli etin “yılan eti” olduğunu söylemişler. Bir müddet sonra da, arı Garuda’nın huzuruna çıkmış. Garuda aynı soruyu bu kez ona yöneltmiş, fakat arı konuşamıyor, sadece vızz cızz diye sesler çıkarıyormuş.

Bu hikâyeden net olarak anlıyoruz ki, Garuda Kuşu Mısır kaynaklı, çünkü arının ana vatanı Mısır... Hintliler, Benu Kuşu’nu, hangi süreç içinde olmuşsa, Garuda’ya dönüştürmüşler.

Garuda; bütün dindarlar, tanrıdan korkan müminler veya dâvut’lar (devout) için saygı duyulan, kutsal bir kuş... Onun mitolojik, hayalî veya gerçek üstü bir varlık olması saygı duyulmasına engel değil. Çünkü devâlar, devâîler belirlenen kuşu ezeli veya ebedî bir varlık olarak düşünürken aynı zamanda kendilerini onunla özdeşleştiriyorlar. Garuda Vişna’nın taşıyıcısı, ama, aynı zamanda tüm devâilere işaret... Devâîler, Garuda sayesinde ruhlarını semâya veya güneşe uçuruyorlar...

Vişnu’yu sırtında taşıyan Garuda değil, gerçekte o bir dâvut, devâ veya devâî... Devâ; kitlelere kutsal Garuda Kuşu’nu “tanrı Vişnu’yu semaya taşıyan burak” gibi takdim ediyor ama niyeti farklı. “Kuşa bak, devâî’yi hatırla” îmâsında bulunuyor... “O ve ben”, “ben ve o” anlayışıyla... Veya “bizlik içinde birlik” söylemiyle... Garuda, zihin dünyasında gerçekleşen iç duyguların veya iç yolculukların dışa vurumu. Garuda tezâhür, tecellî... Görünümler... Garuda zamanla mukayyet değil ve uzayda uçmuyor, insan beyninin içinde... Kurgulanım, belki bir tür halüsinasyonlar dumansı...

Mısır’da Benu Kuşu’nun tarih sahnesine çıkışını Milattan önce üç binli yıllara kadar götürüyoruz ama, Garuda o kadar yaşlı değil... Benu’dan bin yaş daha genç...

Şekil 2. Garuda Heykeli.

Milattan önce 1200’lü yıllara kadar Hitit topluluğunun tapındıkları, kutsadıkları bir kuş var: “Çift başlı kartal”.

Hititlilerin gibi gözükmüyor, ama aslında Hintlilerin... Garuda’nın değişik bir formu. Çift başlı bu kartal kuşu, *omni-yıns* ve *omni-prezıns* (omniscience - omnipresence) olarak nitelendiriliyor. Yani “her şeyi bilen”, “her şeyi gören” ... “Hâzır ve nâzır olan” ...

Hitit kartalı veya çift başlı Garuda, cennet kiralı’nın amblemi... Veya semâvat kiralı’nın... Sonra Bizanslılar benimsemişler bu amblemi, derken bütün Avrupa’ya yayılmış. Kralların bu amblemi çok sevmelerinin nedeni, kendilerinin yeryüzünde tanrının temsilcisi veya gölgesi anlamına geliyor olması...

Garuda “necis”in düşmanı... *Necis* veya *nage* yılan demek... Veya “şeytan”... Bu düşmanlık Garuda’nın annesi *Vinida* ile yılanların annesi *Kadru* arasındaki bir tartışmadan kaynaklanıyor ve sonuçta Garuda’ya bulduğu bütün yılanları yok etme görevi veriliyor. Garuda tek başına ve sadece gölgesiyle yılanları öldürme gücüne sahip bir kuş.

Hindistan'daki sôfi zat, kanatlarının doğurduğu rüzgârın etkisi altında kalmış olmalı, Garuda'dan yola çıkarak öğütte bulunuyor: *"Ey oğul, içindeki şeytanlardan kurtulmak istiyorsan Garuda gibi ol. Sabır pınarından su iç, vücudunu îmânla doldur, semâvâta kanatlan... İlâhî irfanın ışığıyla kendini aydınlat."* İyi ama... Niçin Garuda'yı araya sokuşturuyor, ona atıfta bulunuyorsun...

Kaynaklarda Garuda kelimesinin "konuşma'nın kanatları" (wings of speech) anlamına geldiği belirtiliyor. Bir kuş "uçuyor" gibi gözüküyor, ama aslına bakarsanız "uçmuyor"... Tersine, "konuşuyor"... Filozof gibi ve îmâli bir dille... Metaforlar ve kendisinin de anlamadığı dolambaçların hafakanlarıyla, çarpıntısıyla...

Sôfi şâirler veya "devâ'lar", kuşları tanrıyla ilişki kurmak üzere yaratılmış, kendilerine bu amaçla üflenmiş, bu amaçla ruh verilmiş varlıklar olarak görüyorlar. Havada serbestçe uçabilmeleri, semâvâtın derinliklerine çıkabilmeleri nedeniyle kuşlar, yere bağımlı olan insana göre tanrıyla daha çok ilişki içinde olan lâhûtîler... Onlar bu yüzden semâvî, bu yüzden ruhânî... Tanrıya bizden çok daha yakınlar... Kuşlar aslında, "ruhu" temsil ediyorlar... Veya "temsil etmek" ne kelime, ruhun tâ kendileri... Kuşların semâdan yere doğru süzülmesi, ruhun yere inmesi gibi... Veya onlar, insana ruh üflenmesinin timsâli.¹

Gözlerimiz, Mısırlıların ruh ikizleri Bâ ve Kâ'ya çevriliyor. Bâ ve Kâ'da da benzeri temaların bulunması Devâ'yı hiç ilgilendirmezken, Sôfiyi de rahatsız etmiyor. Sôfi, Mısırlıların tanrısı Atem'in yerine Rab'bı geçiriyor ve aynı söylemi devam ettiriyor. İsimleri değiştiriyor, fakat onların rollerine dokunmuyor. Bâ'dan Benû'ya, oradan Garuda'ya ve Simurg'a geçiyor; her din ve öğretide "kuşsal" nitelikteki varlığını her halükârda sürdürebileceğini düşünüyor.

Sôfi veya Devâ, Dünya'sal kuşların tanrısal bilgiye sahip oldukları düşüncesinden hareket ederek, yeryüzünde "kendileri gibi" özel olarak seçilmiş bazı kişilerin de "marifet bilgisine", "tanrısal bilgiye" sahip olabileceklerine inanıyor.

Bu heyulâ ile başlıyor, "gönlünü uçurmaya"... Yılanla mücadele ediyor, sıkıntısı ve derdi olanların imdadına yetişiyor, muhtaçlara yardım ediyor. Şiva'yı sırtına bindirip her nereye isterse götürüyor. Taşımak şöyle dursun, Şiva ile evleniyor, hem-hâl oluyor, derin ve lâhutî bir aşk hayatı yaşıyor onunla...

Şiva'nın mâşuku olmak "mânevî gerçekliğe uçmak" anlamına geliyor. Âşık ve mâşuk... Garuda âşık, Şiva mâşuk... Şiva, kendisine âşık olunan...

Garuda'ya Şiva'ya "binek"lik yapma görevini "kendileri" veriyorlar... Yani... Aslında bu, kendi kendilerine verdikleri bir görev... Sonra insanlara dönüp "Garuda Kuşu'nu" anlatıyorlar. "Bu kuşa iyi bakın" diyorlar. "Garuda Kuşu, görevi Şivâ'dan almıştır. Onun; koruyan, kollayan, rüzgârları dindirici, gerektiğinde rüzgârları ve fırtınaları harekete geçirici gücü vardır" diyorlar. İnsanların kafası karışıyor... Sôfi kimden ve neden bahsediyor, anlamıyorlar. "Her ne kadar göremiyor olsak

Şekil 3. Garuda, sana yakarıyorum...

¹ Paul Waldau, Kimberley Christine Patton, A Communion of Subjects: Animals in Religion, Science, and Ethics,

da, demek ki Garuda denen bir Kuş veya bir Melek var. Ve o melek bizim yol göstericimiz, kılavuzumuz olmalı” şeklinde düşünüyorlar.

Sôfi devam ediyor. “Kuşlar, saf ve temizdir.” Kuşlar kendilerini Şîva’ya adanmış, Dünya’sal beklentilerden arınmış, hırstan, Dünya’sal emellerden, zenginlikten, kadından, makam ve mevki beklentilerinden, unvan elde etme kaygılarından, koltuk peşinde koşma derdinden uzak varlıklardır. Lahûti, ruhanî, dâvûdî, ulvî, alevî, şahs-ı manevî, tâvûsî, gâvûsî, mâsivâî, câvidânî...

Garuda’nın; kıtaları aşan o dev kanatları söz’ün etki alanı... Kanatlarının genişliğine bakarak anlayın bazı şeyleri artık... Garuda’yı, Simurg’u, Hüdhd’ü tanıyın. Garuda veya Hüdhd aslında benim, ama, çok çok affedersiniz, yanlış söyledim “ben değilim”... Siz bana değil; Hüdhd kuşuna, Simurg kuşuna, Garuda’ya bakın. Benim yüzüme bakıyorsanız bile Hüdhd’ü, Simurg’u, Garuda’yı veya Şîva’yı görün. Ben ki, benliği “köpek gibi” süflî bir varlık olan... Hiç ama, hiç önemli değilim. Önemli olan Hüdhd, Simurg, Garuda’dır... Siz, Garuda Kuşu’na bakın... O, aşağı tabakadan “hayvanî köpek benliğinin” yuvalandığı veya bir tür şekl-i şemâile girdiği “beden” değildir. Siz “o beden içinde uçan kuşa” bakın... Seyr-ü sefer eden Garuda’ya... Semâdan süzülüp Dünya’ya gelen, Şîva’yı kanatlarının arasına alıp tekrar yükselerek mavi bulutların arasında kaybolan, sonra Şîva’nın aşkıyla yanarak onunla tümleşen... “Tümleşik benliğiyle” yeniden Dünya’ya avdet eden... Ve... Şîva’nın tecellîsi, görünümü olarak ortaya çıkan...

Şekil 4. Garuda ve yılan.

Lütfen, hiçbir şey anlamadım, demeyiniz... Eğer anlarsanız, tılsım bozulur... Kutsal sır kaybolur... Anla-ma-ma-lısınız... Garuda’yı düşününüz. Râbitanız, kalpten kalbe akan ışık, Garuda olmalıdır, garuda değil... Bilmelisiniz ki Garuda, Şîva’dır ve Şîva da Garuda...

Kuşsal ışık pâyeli halisonik kişilerin büyükleri uyutmak için anlattığı masallardan bir demet.